

Gerard Horta Poeta i antropòleg

“És un llibre escrit des de les entranyes”

Amb ‘Balada de l’holandès errant (Fauleta per a quasi-cadàvers)’ (Edicions de 1984), Gerard Horta reactualitza el mite per parlar del món d’avui en clau poètica • Entrevista de Francesc Bombí-Vilaseca • Fotografies de Marta Pérez

Per què ha utilitzat el mite de l’holandès errant, en aquest llibre?

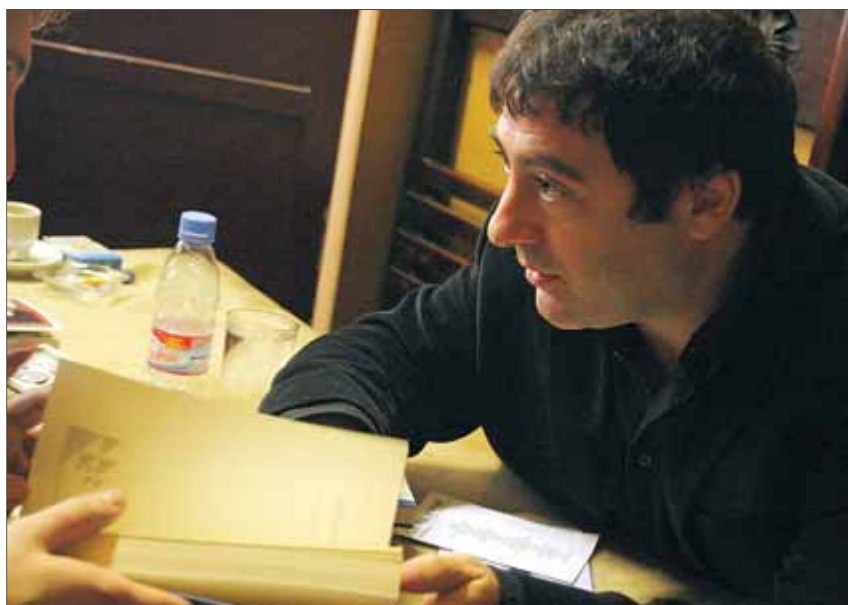
Perquè havia llegit el llibre *De les memòries del senyor Von Schnabelewopsky*, de Heinrich Heine, i em va motivar. Em va servir per parlar de mi en un període delicat de la meua vida, el 1997, que va coincidir amb la gira de presentació del llibre *Uh*, d’Enric Casasses, amb tota una colla d’amics i companys, molts dels quals fins llavors no ens coneixíem. Vaig anar a parar a l’escriptura de la balada com una necessitat extrema. No és que el llibre parli de mi, hi ha l’holandès errant, l’Ondina, el Dimoni i la Katharina, que són les quatre figures que agafa Heine; jo sóc tots quatre. *La Balada...* reflecteix un trànsit per l’infern, i en aquest sentit els inferns no són mai individuals; en la mesura en què podem reconèixer els inferns dels uns i dels altres significa que són col·lectius. A partir d’aquí el que hi ha és una mirada sobre el món: el nostre temps, la nostra societat, les nostres circumstàncies, i sobre mi mateix també, esclar.

Ha investigat les diverses versions sobre el mite de l’holandès errant?

No, només les pàgines en què Heine en parla, i també em vaig centrar en la redempció de l’holandès a l’òpera de Wagner, llançant-se al mar i enfilant cap al cel abraçat a la dona que el redimeix, és a dir, l’amor com a redempció del càstig a què és sotmès eternament.

Què aporta aquesta balada al mite?

Això ho haurien de dir els crítics, l’opinió dels quals m’interessa poquíssim en vista del panorama intel·lectual d’aquest país, absolutament imbecil·litzat i en termes de pensament completament fràgil. D’altra banda, també ho haurien de dir els lectors, i jo ja en tinc unes quantes opinions que han reconegut que és un llibre que jo no puc adjectivar perquè en sóc l’autor. En tot cas, és un llibre escrit des de les entranyes i dirigit a les entranyes. Hi ha un

ús absolut de les homofonies, versos molt curts continus, en aquest sentit és un pas més enllà de *Nit a Chiapas*, en què hi havia poemes més llargs, molta homofonia i les tankes, que m’han acompanyat en els tres primers llibres, però ara buscava justament una relació molt dinàmica entre el so, el contingut i l’expressió gràfica.

En què consisteix el seu mite?

D’acord amb la recreació que jo en faig, consisteix en el pacte que en una matinada de tempesta estableix un mariner amb el dimoni per poder arribar a un

punt que demana envoltar un illot que en aquelles condicions extraordinàries cap capità de vaixell gosaria intentar. El dimoni li concedeix a canvi de la condemna a la immortalitat i d’una redempció que només podrà arribar a través de l’amor en termes sacrificials, és a dir, l’amor per poder morir. A partir d’aquí apareix un holandès que és desterrat a Mart, com el gran paradigma de la guerra, el conflicte i la violència, i que en el moment de retornar a la Terra projecta tot el que la nostra societat situa en l’àmbit del marge, malgrat estar fundada

“La ‘balada...’ reflecteix un trànsit per l’infern, i en aquest sentit els inferns no són mai individuals”

en la violència, en l’explotació, en la dominació, en la imposició, com deia Otto Gross, en qui Kafka es va inspirar per escriure *El procés*. Som educats en un individualisme que d’una banda tendeix a la consecució del poder i de l’altra s’ha de construir a partir de la submissió. Què fa aquest holandès errant? Mirar sobre la societat que l’envolta: més enllà del temps i l’espai la podem reconèixer com a societat occidental i que té a veure amb la nostra experiència col·lectiva els darrers trenta o vint anys, això que alguns en diem la *transacció* política. Un món fonamentat en la més absoluta impostura, en què es perpetua una percepció d’acord amb la qual és normal que hi hagi segregació social, processos d’empobriment estructural gravíssims i una percepció de la cultura fossilitzadora per part dels polítics, dels gestors culturals i els funcionaris.

No n’hi ha un pam de net?

Sí que n’hi ha, a tot arreu. Res és blanc o negre, són complexos de matisos i grisos i una gamma cromàtica infinita.

La balada ha naufragat uns anys per diverses editorials...

Sí, però per sort existeix Edicions de 1984, una editorial petita que assumeix riscos que haurien de prendre els grans grups. Vinc d’una nissaga d’editors, i en el cas del meu pare d’un poeta del qual he pogut aprendre quins són els processos de classificació i de marginació poètica, malgrat que tots els seus llibres estiguin exhaurits.

Quina herència té del seu pare?

Es tracta de poètiques absolutament distintes, però les primeres poesies que he llegit són les seves, i el que sí que s’hi pot reconèixer és una certa idea de la justícia, una certa moral que podríem associar amb l’afirmació de la llibertat. Llibertat de les persones i dels pobles, paraules que poden arribar a sonar estranyes avui dia i que

en canvi tenen tant a veure amb la quotidianitat d’una gran part de la humanitat.

Sovint lliga sexe i violència...

D’una banda som fills d’una conceptualització del món que continua entenent el cos com a temple del pecat i del penediment. D’una altra, hi ha Sade, Bataille, Ballard... i la visió, culturalment creada i repetida fins a l’infinnit en la nostra mateixa societat, d’un vincle malaltís entre la sexualitat i la violència. Hi ha un ventall amplíssim respecte de l’experiència de la sexualitat... A mi m’interessa poder plantejar imatges, situacions, vivències i escenes que tinguin a veure amb una reflexió no tan habitual de determinades manifestacions de la sexualitat en relació a la violència.

Com lliga la poesia i l’antropologia?

Són dos camins paral·lels, en un país en què la representació de les persones admet dues variants com a màxim. El meu primer llibre, *Queda’t a Macau i aprèn-ne*, és del 1991; llavors jo estava estudiant la llicenciatura en antropologia. El meu aprenentatge com a persona que escriu d’una manera que en diem poesia i alhora com a antropòleg, s’ha anat aprofundint al llarg de la darrera part de la meua vida. Hi ha una cosa que fusionaria les dues disciplines, que seria el desig d’explorar allò que en diríem l’esperit humà. No és res de nou: quan Rimbaud afirmava que “jo és un altre” estava recuperant el que Terenci havia plantejat fa més de dos mil anys, que com a humans tots ens podem reconèixer en els altres humans. L’antropologia, en aquest sentit, implica un estudi de les construccions simbòliques del món, de les xarxes de significat a partir de les quals ens comuniquem, i també del model de l’ordre i l’estructura social en què això actua. En termes poètics també he intentat explorar la llengua, el moviment, el vincle entre so i contingut...

Des de la barricada

L’estiu del 1997, un grup de poetes van acompanyar Enric Casasses en una gira de recitals de presentació del llibre *Uh*, organitzat pel poeta i pintor i llavors editor Víctor Nik. Hi havia la Dolors, Eduard Escoffet, Josep Pedrals i molts més, entre els quals Pau Riba, Jordi Pope, Noel Tatú, Albert Mestres, Carles Hac Mor i també un servidor. També hi havia Gerard Horta (Barcelona, 1962), que intenta reflectir la lluita cultural, humana i política en la seva poètica de la confrontació, i que llavors ja havia publicat a L’Aixernador *Queda’t a Macau i aprèn-ne* i *L’erecció de l’instint espiritual (o l’amor dels trobadors)*.

Amb l’impuls d’aquell estiu, que ja venia d’abans, es va projectar i visualitzar la força de la poesia en públic, i és en aquell moment que Horta, fill del poeta i editor Joaquim Horta, comença a escriure la *Balada de l’holandès errant* que fins ara havia quedat inèdita. Entremig ha tingut temps de publicar un altre llibre de poemes, *Nit a Chiapas* (Edicions 62 - Empúries) i tres assajos, *De la mística a les barricades* (Proa), una introducció a l’esperitisme català del segle XIX que va guanyar el premi Carles Rahola d’assaig; *Cos i revolució*, sobre l’esperitisme català, i *L’espai clos*, sobre el Fòrum 2004 (els dos darrers a Edicions de 1984).